

MAREK BEBAK
UNIwersytet Jagielloński
ORCID 0000-0001-8882-2858

JÓZEF TADEUSZ BENEDYKT PEKALSKI I JEGO ZWIĄZKI
Z INSTYTUTEM KSIĘŻY ŻYCIA WSPÓLNEGO (BARTOLOMITAMI),
KAPELĄ KOLEGIATY KIELECKIEJ ORAZ KOLEGIUM RORANTYSTÓW
W KRAKOWSKIEJ KATEDRZE

ABSTRAKT W tekście, przygotowanym na podstawie źródeł archiwalnych i bibliotecznych, przedstawiono fakty i hipotezy dotyczące życiorysu Józefa Tadeusza Benedykta Pękalskiego – zasłużonego prepozyta i skryptora kolegium rorantystów w katedrze na Wawelu, który przed przybyciem do Krakowa pełnił funkcję kapelmistrza zespołu wokalno-instrumentalnego kolegiaty w Kielcach. Wykazano, że był on członkiem Instytutu Księży Życia Wspólnego (bartolomitów) i studiował w seminarium duchownym w Warszawie. W latach 1728–1739 przebywał w Kielcach, gdzie pełnił liczne obowiązki duszpasterskie i administracyjne, a także prowadził kapelę.

SŁOWA KLUCZOWE Pękalski, kolegium rorantystów, Kraków, kapela kolegiaty w Kielcach, bartolomici

ABSTRACT *Józef Tadeusz Benedykt Pękalski and his Links to the Institutum clericorum secularium in communi viventium (the Apostolic Union of Secular Priests), Kielce Collegiate Church Ensemble and the Rorantists' Chapel at Kraków Cathedral.* Based on archive and library sources, this article presents facts and hypotheses concerning the biography of Józef Tadeusz Benedykt Pękalski, a distinguished praepositus and scribe of the Capella Rorantistarum at Wawel Cathedral in Kraków. Before his move to Kraków, he was kapellmeister of the ensemble of voices and instruments performing at Kielce Collegiate Church. He is shown to have been a member of the Apostolic Union of Secular Priests (the Bartholomites) and to have studied at a seminary in Warsaw. Residing from 1728 to 1739 in Kielce, he fulfilled many pastoral and administrative functions in that city, as well as leading the church ensemble.

KEYWORDS Pękalski, Rorantists' chapel, Kraków, Kielce Collegiate Church ensemble, Apostolic Union of Secular Priests

Postać Józefa Tadeusza Benedykta Pękalskiego od dawna interesuje polskich muzykologów ze względu na jego znaczący udział w sporządzaniu muzykaliów katedry wawelskiej. Już w 1925 r. Adolf Chybiński, na podstawie dostępnych wówczas źródeł, nakreślił biogram tego roranciego prepozyta, w którym docenił jego wkład w gromadzenie repertuaru dla kapeli rorantystów: „W zbiorach muzycznych kapituły krakowskiej najmniej 1/4 część rękopisów pochodzi od X. Pękalskiego i jego to pracy zawdzięczamy ocalenie szeregu polskich kompozycji epok dawniejszych przez to, że X. Pękalski był niestrudzonym kopistą, przepisując dawniejsze zniszczone rękopisy. Tej pracy nie poznała i nie doceniła należycie potomność”¹. Rzeczywiście, tak jak w I poł. XX w., tak i w drugiej połowie stulecia oraz obecnie, zainteresowanie badaczy Pękalskim ogranicza się albo do wskazywania go jako skryptora poszczególnych rękopisów (najczęściej przy okazji przygotowywania edycji utworów pochodzących ze zbiorów wawelskich), albo do analizowania sporządzonych przez niego kopii pod kątem modyfikacji, jakie skryptor wprowadził do utworów tworzących repertuar kolegium rorantystów w XVIII wieku². Nie podjęto wszakże poszukiwań bibliotecznych i archiwalnych, które pozwoliłyby odtworzyć życiorys zasłużonego kopisty. Pękalskiemu nie poświęcono osobnego hasła w *Encyklopedii muzycznej PWM*, a zwięzły biogram, oparty wyłącznie na artykułach Chybińskiego, opublikował w 2001 r. w *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* Zygmunt M. Szwejkowski³. Ostatnią publikacją na temat życia i działalności Pękalskiego, przygotowaną na podstawie źródeł,

Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki w latach 2020–2025”, nr projektu 11 H 18 0039 87, kwota finansowania 1.016.462,50 zł.

- 1 Adolf Chybiński, *Nowe materiały do dziejów królewskiej kapeli rorantystów w Kaplicy Zygmuntońskiej na Wawelu*, Lwów 1925, s. 13. Zob. także: tegoż, „O kulcie Palestriny w dawnym Krakowie”, *Przegląd Muzyczny* 1 (1925) nr 23, s. 3–5, nr 24, s. 1–4.
- 2 Na to zjawisko zwracali uwagę m.in.: Tadeusz Przybylski, „Muzyka w katedrze wawelskiej w XVIII i XIX wieku”, *Zeszyty Naukowe. Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku* 23 (1984), s. 177–195; Stanisław Czajkowski, „Zbiór anonimowych hymnów wielogłosowych z rękopisu proveniencji wawelskiej (XVII–XVIII w.)”, *Muzyka* 35 (1990) nr 4, s. 17–40; tegoż, „Osiemnastowieczne adaptacje wawelskie hymnów Tomasa Luisa de Victorii”, w: *Mistrzowie muzyki późnego renesansu. Dokonania i tradycje. Referaty wygłoszone na Ogólnopolskiej Konferencji Muzykologicznej 21–23 października 1994. Toruń*, Warszawa 1994, s. 76–89; Tomasz Jasiński, „Anonimowy dodatek «Domina nostra» do motetu «Sub tuum praesidium» Bartłomieja Pękla – kompilacja i kontrafaktura. Z osobliwości staropolskich praktyk kompozytorskich”, *Muzyka* 46 (2001) nr 2, s. 29–40; Marek Bebak, „Przekazy dzieł Franciszka Liliusa odnalezione w zbiorach polskich i obcych”, *Muzyka* 62 (2017) nr 2, s. 22–27; tegoż, „Pękla według Pękalskiego. Nieznany przekaz *Missa in defectu unius contraaltus* Bartłomieja Pękla ze zbiorów Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej”, *Muzyka* 63 (2018) nr 3, s. 111–115; Magdalena Walter-Mazur, „Brakujące głosy czterech kompozycji wokalnych Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego i trzech jemu przypisywanych odnalezione w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu”, *Muzyka* 68 (2023) nr 3, s. 23–49; Maciej Jochymczyk, „Mielczewski czy Leszczyński, czyli kto skomponował *Missa cum Credo per octavas*”, *Muzyka* 69 (2024) nr 1, s. 17–18.
- 3 Zygmunt M. Szwejkowski, „Pękalski, Jozef Tadeusz Benedykt”, w: *Grove Music Online*. <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.21206>, dostęp 23 VI 2024.

jest zatem biogram opublikowany siedemdziesiąt pięć lat temu, w 1949 r., przez Adolfa Chybińskiego w jego *Słowniku muzyków dawnej Polski do 1800*⁴.

Przygotowując życiorys Józefa Tadeusza Benedykta Pękalskiego do nowo powstającego *Słownika muzyków Rzeczypospolitej XVIII wieku* pod redakcją Ireny Bieńkowskiej, odnalazłem nieznanne lub niedostatecznie wykorzystane źródła mówiące o jego życiu i działalności, w tym o jego związkach z Warszawą, Kielcami i Krakowem⁵. Zachowały się one w Archiwum i Bibliotece Krakowskiej Kapituły Katedralnej (PL-Kk), Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (PL-Kakm), Archiwum Państwowym w Kielcach (PL-Klap), Archiwum Diecezjalnym w Kielcach (PL-Klad) oraz Archiwum Archidiecezjalnym Warszawskim (PL-Wa). Chociaż życiorys Pękalskiego nadal zawiera „białe plamy”, warto przedstawić dotychczas zgromadzone informacje i wyrazić nadzieję, że w niedalekiej przyszłości zostaną odnalezione kolejne źródła dotyczące jego życia i działalności, dzięki którym możliwa będzie weryfikacja postawionych poniżej hipotez.

WCZESNE LATA I STUDIA W WARSZAWIE

W piśmiennictwie podawano za Chybińskim, że w l. 1726–27 Pękalski był klerikiem seminarium duchownego w Warszawie⁶. Informacja ta pochodzi z własnoręcznie spisanych przez niego rękopisów zawierających wykłady teologii (dwa tomy). Obecnie manuskrypty te przechowywane są w PL-Kk pod sygnaturą Ms. 138/1–27. Na karcie tytułowej pierwszego tomu umieszczono tytuł oraz notę posesyjną:

ANNUS PRIMUS | THEOLOGICUS | Duos Tractatus | 1mum | De Fide Spe, & Charitate Divina, | Per R. P. Carolum Bartoll Soc: Jesu, S. | Theologia Doctorem, Ejusdemq, et SS. Canonum Ordinarium Professorem, a Die 3. 7bris Anni 1726. | ad Diem 29 Juny anni 1727 Horis Matutinis; | 2dum | De Poenitentia | Per R. P. Andream Pezarski Soc. Jesu, S. Theologiae Scholastica Positivae, et Controversiae | Ordinarium Professorem, a Die 3 7bris Anni 1726. | ad Diem 29 Juny, Anni 1727. Horis Pomeridianis | In Regio Varsavien: Athendo | Dictatos & Explicatos, | Per me autem Josephum, Thadeum, Benedictum | Pękalski, Cler: Saecul: in Com: Viv: Seminaristam | Varsaviensem ad S. Joannem Bptam | Scriptos | COMPLECTENS. | DEO Annorum & Saeculorum REGI immortalis | et invisibili. | CONSECRATUS. 1727 | d. 4 Julij.

Józef Pękalski określił się zatem nie tylko jako kleryk seminarium św. Jana Chrzciciela w Warszawie („Seminaristam Varsaviensem ad S. Joannem Baptistam”), lecz także jako członek Instytutu Księży Życia Wspólnego (*Institutum Clericorum Saecu-*

4 Adolf Chybiński, *Słownik muzyków dawnej Polski do 1800*, Kraków 1949, s. 97.

5 Za cenne wskazówki źródłowe i konsultacje serdecznie dziękuję Profesorom Aleksandrze Patalas oraz Jakubowi Kubińcowi.

6 A. Chybiński, *Słownik*, s. 97.

7 Za łaskawe udostępnienie mi wielu materiałów bibliotecznych i archiwalnych z zasobu PL-Kk, a także za cenne wskazówki źródłowe i bibliograficzne serdecznie dziękuję Paniom Elżbiecie Macioł oraz dr Ewelinie Zych.

larium in Communi Viventium) – zgromadzenia założonego w 1640 r. przez Bartholomäusa Holzhausera (1613–58), na terenach Rzeczypospolitej nazywanego bartolomitami, bartoszkami (od imienia założyciela) lub komunistami⁸.

Instytut Księży Życia Wspólnego powstał w następstwie wojny trzydziestoletniej w Europie i miał służyć krzewieniu wiary, moralności i dyscypliny, między innymi poprzez prowadzenie szkół i seminariów duchownych⁹. Organizację tę tworzyli księża diecezjalni (tzw. świeccy), którzy nie składali ślubów zakonnych, lecz przyrzekli wytrwać w Instytucie do śmierci. Dzięki temu mogli sprawować różne funkcje w diecezjach i przyjmować godności kościelne. Członkowie Instytutu, choć nie zakładali klasztorów, prowadzili jednak wspólne życie na plebaniach. W wielu aspektach wzorowali się na jezuitach: ich strój nie różnił się niczym od ubioru księży diecezjalnych, utrzymywali się przede wszystkim z pracy duszpasterskiej, ich przełożony generalny sprawował władzę dożywotnio, członkowie Instytutu mieli obowiązek odbywania corocznych rekolekcji. Bartoszkowie prowadzili działalność edukacyjną, wzorując się na jezuitach, a także korzystając z podręczników jezuickich¹⁰. Podlegali jednak władzy miejscowego biskupa¹¹. Na tereny Rzeczypospolitej przybyli w 1683 r., wprowadzeni przez Jana III Sobieskiego, i wkrótce objęli zarząd nad dwoma seminariami duchownymi: św. Jana Chrzciciela w Warszawie (1685) i we Włocławku (1686). W 1711 r. bartolomici pozyskali nową fundację w Węgrowie, gdzie zarządzali kościołem parafialnym¹². Węgrów stał się również rezydencją prezesa Instytutu i głównym ośrodkiem bartolomitów polskich, przy którym działało własne, a nie powierzone seminarium Instytutu (co najmniej od 1715 r.). W Węgrowie funkcjonowała również trzyklasowa szkoła, uruchomiona prawdopodobnie równoległe z seminarium. Uczono w niej gramatyki łacińskiej, retoryki i dialektyki, a także poetyki. Zajęcia prowadzili klerycy pod nadzorem prefekta.

Józef Pękalski był członkiem Instytutu co najmniej od 1722 r., czego dowodzą wpisy posesyjne w drukach pochodzących z jego prywatnej kolekcji, zachowanej częściowo w PL-Kk. Stanowią one doskonałe źródło informacji na temat jego życia, ukazując różne pełnione przez niego funkcje i otrzymywane kościelne godności. Ponadto są źródłem wiedzy na temat zaplecza intelektualnego duchownego (spis zachowanych książek, zob. Aneks 1).

8 Józef Zdanowski, *Seminarjum duchowne w Kielcach. Szkic historyczny w dwóchsetną rocznicę założenia*, Kielce 1927, s. 9.

9 Wojciech Jerzy Górczyk, „Szkolnictwo bartolomitów na ziemiach polskich na przykładzie seminariów w Węgrowie, Kielcach i Sandomierzu. Zarys problematyki”, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 115 (2021), s. 93–107.

10 *Ibid.*, s. 94.

11 Na temat organizacji i struktury Instytutu Księży Życia Wspólnego zob.: W.J. Górczyk, „Szkolnictwo bartolomitów”, s. 94–95.

12 O. Marian Brudzisz CSSR, „Źródła do dziejów Instytutu Księży Komunistów w Polsce znajdujące się w Archiwum Parafialnym w Węgrowie”, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 21 (1970), s. 211–228.

Na dwóch książkach Pękalski zamieścił datę: 1722, na jednej znajdujemy ponadto inskrypcję potwierdzającą jego przynależność do Instytutu Księży Komunistów: „A(nno) D(omini): 1722. Ex Libris Josephi Pękalski Cler(ici) Saec(ularis) in Com(muni) Vivent(ium)”¹³. Druga, wydanie dzieł Pliniusza, ma interesującą dedykację dla Pękalskiego, którą adresat wpisał własnoręcznie na wyklejce książki (zob. Aneks 1, poz. 2). Być może dedykacja znajdowała się pierwotnie na osobnej karcie i jej adresat postanowił wpisać ją do książki, by nie uległa zagubieniu. Prawdopodobnie książkę tę otrzymał Pękalski od jednego ze swych nauczycieli na zakończenie kształcenia w szkole (w Węgrowie?), autor dedykacji nazywa bowiem adresata słuchaczem dialektyki (*eloquentiae auditori*) i gratuluje Pękalskiemu uzyskania jakiejś kościelnej nominacji (może właśnie wstąpienia do Instytutu?). Brak zachowanej dokumentacji z węgrowskiej szkoły uniemożliwia obecnie weryfikację tej hipotezy. Jeśli rzeczywiście Pękalski w 1722 r. został członkiem Instytutu, musiałby urodzić się w pierwszej dekadzie XVIII w., najpóźniej ok. 1705 lub 1706 r., gdyż do zgromadzenia nie przyjmowano na ogół osób przed ukończeniem szesnastego roku życia¹⁴. Tymczasem z odnalezionego ostatnio w Warszawie nekrologu bartolomitów wynika, że Pękalski w chwili śmierci (w grudniu 1758 r.) miał pięćdziesiąt lat, urodził się zatem ok. 1708 roku¹⁵. Być może został więc poczyniony wyjątek i Pękalski został włączony do wspólnoty, mając zaledwie czternaście lat.

Kolejne dwie książki należące do prywatnej kolekcji Pękalskiego mają wpisy posesyjne z 1725 roku. Jedną z nich komunista otrzymał od ks. Michała Neymana („*Librum hunc oblatum habeo à R(everendo) D(omi)no Michaele Neyman An(no) 1725. 19 Martij. J. T. B. P.*”)¹⁶, który od 1729 r. był prepozytem i regensem seminarium węgrowskiego¹⁷, co może potwierdzać hipotezę o pobieraniu nauki przez Pękalskiego w szkole w Węgrowie.

W 1726 r., a zatem w okresie studiów w seminarium warszawskim św. Jana Chrzciciela, do swego księgozbioru Pękalski włączył kolejne dwie książki, w tym *Constitutiones et exercitia spiritalia clericorum saecularium in commvne viventium*. Program studiów w seminariach prowadzonych przez bartolomitów obejmował filozofię i teologię, w tym zagadnienia z teologii moralnej, dogmatycznej i prawa kanonicznego, czego do-

13 PL-Kk, sygn. RARA I-215. Por. Aneks 1, poz. 1.

14 Zgodnie z uchwałami soboru trydenckiego, aby złożyć profesję zakonną, trzeba było ukończyć szesnaście lat. Wydaje się, że ta zasada obowiązywała również w Instytutach Księży Życia Wspólnego, zob.: Jerzy Flaga, „Formacja kandydatów do zakonów w XVII i XVIII wieku”, *Roczniki Humanistyczne* 38 (1990) zesz. 2, s. 91–92.

15 PL-Wa, bez sygn., *Homo viator viam universae carnis ingrediens seu Cathalog(us) reverendissimorum, perillustrium ac admodum reverendorum dominoru(m) Institutu Sacerdotum & Clericorum vita functionum nomina referens aliisque in Instituto vitam degentibus...*, 1683–1832, k. 30r. Za pomoc w odnalezieniu i udostępnieniu księgi do badań dziękuję dyrektorowi Archiwum Archidiecezjalnego Warszawskiego ks. mgr. lic. Piotrowi Staniewiczowi.

16 PL-Kk, sygn. RARA I-426. Por. Aneks 1, poz. 3.

17 W.J. Górczyk, „Szkolnictwo bartolomitów”, s. 97.

wodem są dwa tomy rękopiśmiennej kopii wykładów sporządzone przez Pękalskiego. Młodych księży kształcono również w zakresie liturgiki i homiletyki. Adolf Chybiński przypuszczał, że podczas pobytu w Warszawie Pękalski odbył również studia muzyczne, nie dysponujemy jednak obecnie żadnymi informacjami na ten temat¹⁸. Z pewnością w czasie nauki w seminarium zdobył, podobnie jak wszyscy klerycy, przynajmniej podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie monodii liturgicznej.

Nie sposób dowieść, że jeszcze w Warszawie uzyskał Pękalski pierwszą tonsurę i cztery niższe święcenia kapłańskie. Niestety w czasie II wojny światowej, a szczególnie podczas i po powstaniu warszawskim, niemal wszystkie zbiory archiwalne diecezji warszawskiej zostały spalone¹⁹. W krakowskich księgach święceń nie odnaleziono wpisu odnoszącego się do pierwszych święceń, wiadomo jednak, że święcenia subdiaconatu, diaconatu i prezbiteriatu uzyskał Józef Pękalski już w Kielcach (odpowiednio 21 I, 29 II i 25 III 1729 r.²⁰). Z wpisu rejestrującego uzyskanie święceń diaconatu dowiadujemy się ponadto, że ojciec Pękalskiego miał na imię Sebastian.

KIELCE: W KRĘGU KAPELI KOLEGIACKIEJ²¹

Słusznie zatem podejrzewał Adolf Chybiński, że Pękalski „przybył do Krakowa [...] może po pobycie w Kielcach (może w Seminarium lub w Kolegiacie)”²². Choć nie jest znana dokładna data przybycia Pękalskiego do Kielc, to jednak z wpisu do akt kapituły mniejszej kieleckiej z 1738 r. wynika, że duchowny przebywał w tym mieście od dziesięciu lat, musiał zatem przyjechać ok. 1728 r., po ukończeniu nauki w warszawskim seminarium²³. Niedługo po otrzymaniu święceń kapłańskich i po zdaniu egzaminu ze śpiewu chorałowego, 26 VIII 1731 r. został przyjęty na miesięczny okres próbny do kapituły mniejszej kolegiaty kieleckiej (kolegium wikariuszy), a 22 IX 1731 r. został mianowany wikariuszem kolegiaty²⁴. Pękalski był związany z kolegiatą kielecką aż do 1738 r., kiedy złożył rezygnację i wyjechał do Krakowa, by zostać pre-

18 A. Chybiński, *Słownik*, s. 97.

19 Henryk Małecki, „Dwustulecie Kościoła Warszawskiego w zarysie”, *Warszawskie Studia Teologiczne* 11 (1998), s. 11.

20 PL-Kakm, sygn. L. Ord. 8, *In nomine Domini Acta pontificalium functionum peracta [...] in dioecesi Cracoviensi sub tempus Sedis Vacationis AB. illustrissimo et reverendissimo domino Stanislao Josepho Hosio episcopo Uticensi suffraganeo Praemisliensi, canonico et administratore generali Cracoviensi...*, 1719–32, k. 33r–34r.

21 Wyrazy wdzięczności za okazaną zyczliwość i umożliwienie przeprowadzenia kwerend w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach kieruję w stronę księdza dyrektora dr. Tomasza Gocela oraz Archiwistki s. mgr lic. Danuty Kozieł CSFN.

22 A. Chybiński, *Nowe materjały*, s. 13.

23 PL-KIad, sygn. SD-6, [Akta Seminarium Duchownego. Akta Księży Wikariuszy], 1736–68, k. 8v.

24 „Die 22 Septembris: Admissi ad probam die 26 Augusti idonei reperti ratione Cantus Choralis, admodum R.R. D(omi)ni Josephus Pękalski, et Mathias Szmit, obtentis praesentationibus a suis collatoribus ac instituti iuridice; venerunt ad capitulum personaliter, expostulantes ut iuxta morem Ecclesiae Collegiatae Kielcensis installentur per aliquem confratrem ex collegio. Capitulum visis illorum institutionibus, pro installatione praenominatorum, assignavit admodum r(everendum) dominum Augustinum Sexcinski

pozytem kolegium rorantystów w katedrze wawelskiej. W tym dziesięcioletnim okresie pełnił obowiązki administracyjne i duszpasterskie: od 30 IX 1731 r. do 4 XI 1738 r. jego nazwisko pojawia się w kieleckich księgach metrykalnych (ślubów), w których początkowo określa się Pękalski jako wikariusz, a następnie wicescholastyk kolegiaty kieleckiej²⁵. Wicescholastykiem został mianowany 20 IX 1738 r. w miejsce Grzegorza Nazarewicza²⁶. Potwierdzeniem posiadanej przez niego godności wicescholastyka jest ponadto wpis posesyjny w jednym ze starych druków z kolekcji wawelskiej: „Ex Libris Josephij Thadaei Pękalski Vice Scholastici Kielcen(sis)”²⁷. Ponadto, od 8 VIII 1733 r. do 22 IX 1738 r. był notariuszem kapituły – jego wpisy można odnaleźć w zachowanych księgach archiwalnych. W protokole ze wspomnianego wyżej posiedzenia kapituły w dniu 20 IX 1738 r. określił się Pękalski jako kapelmistrz i wikariusz („ab annis 10 hujus Ecclesiae Collegiatae Capellae Magister, ab annis vero 7 Vicarius”²⁸). Oznaczałoby to, że był pierwszym kapelmistrzem zespołu wokalnie-instrumentalnego kolegiaty kieleckiej²⁹.

Początki działalności kapeli kolegiackiej w Kielcach nie zostały dotąd dobrze rozpoznane³⁰. Dotychczas w literaturze naukowej podawano, że zespół został ufundowany w 1729 r. przez biskupa krakowskiego Konstantego Felicjana Szaniawskiego (1668–1732) i funkcjonował do II poł. XIX w.³¹, a także przedstawiano działalność zespołu w l. 1760–99, opierając się na zachowanych w PL-KIad materiałach źródłowych³². Zachowana dokumentacja archiwalna z pierwszych lat funkcjonowania kapeli pozwala na częściowe uzupełnienia stanu badań.

Procuratorem Minoris Capituli qui et installavit illos”, cyt. za: PL-KIad, sygn. Kap. K-5, [Akta Kapituły Katedralnej Kieleckiej. Acta Capituli Minoris], 1698–1736, k. 111v–112r.

25 PL-KIad, sygn. 11, [Par. Kielce – katedr. Zaślubionych], 1718–53. Zdarzało się, że Pękalski udzielał nawet siedmiu ślubów w różnych miejscowościach jednego dnia, np. 26 I 1738 r. pobłogosławił parom w Niewachłowie, Woli Kopcowej (dwa śluby), Masłowie, Miedzianej Górze, Sukowie (dwa śluby) i Mójczy (s. 229–231). Na ogół podpisywał się jako wikariusz: „Ego Joseph Pękalski V(iciarius) E(cclesiae) C(ollegiatae) K(ielcensis)” (s. 236 i inne), natomiast 4 XI 1738 r. podpisał się jako wicescholastyk: „Ego Josephus Pękalski Vicescholasticus” (s. 246).

26 PL-KIad, sygn. SD-6, k. 8v.

27 PL-Kk, sygn. RARA I-785. Zob. Aneks 1, poz. 8.

28 PL-KIad, sygn. SD-6, k. 8v.

29 Data przybycia Józefa Pękalskiego do Kielc zbiega się w czasie z uruchomieniem seminarium duchownego w tym mieście, a także z rozpoczęciem działalności kapeli wokalnie-instrumentalnej ustanowionej przy kolegiacie kieleckiej. Nie możemy wykluczyć, że z tego właśnie powodu Pękalski przyjechał z Warszawy do Kielc, wraz z grupą bartolomitów.

30 Na temat zespołu pisali dotychczas Aneta Oborny, Alina Mądry i ks. Michał Olejarczyk, zob.: Aneta Oborny, *Życie muzyczne Kielc w latach 1815–1914*, Kielce 2006, s. 192–208; Alina Mądry, *Barok, część 2: 1697–1795. Muzyka religijna i jej barokowy modus operandi*, Warszawa 2013 (= Historia Muzyki Polskiej 3/2), s. 160–170; ks. Michał Olejarczyk, „Analiza muzykologiczno-historyczna XVIII-wiecznych partytur chóralnych i orkiestrowych znalezionych w Bazylice katedralnej w Kielcach”, w: *850 lat Katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kielcach*, red. Beata Wojciechowska, Tomasz Gocel, Sylwia Konarska-Zimnicka, Kielce 2021, s. 145–164.

31 Według Anety Oborny, do 1893 r., zob.: A. Oborny, *Życie muzyczne Kielc*, s. 192.

32 A. Mądry, *Barok*, s. 161–170.

Podstawy finansowe i zasady działalności kapeli kieleckiej kolegiaty zostały sformułowane w *Supplementum erectionis Seminarii Kielcensis* z 18 III 1729 roku. Akt ten odczytano w Kielcach w obecności biskupa krakowskiego Konstantego Felicjana Szaniawskiego, a także dostojników kurii biskupiej: ks. Wacława Sierakowskiego, ks. Józefa Rogalli oraz ks. Cypriana Langego, i wpisano do akt biskupich³³. Z dokumentu wynika, że zespół (nazywany także bursą muzyczną) miał składać się z sześciu osób, które potrafią śpiewać i grać na instrumentach, oraz kapelmistrza, którym miał być biegły w sztuce muzycznej kapłan lub kleryk z Instytutu Księży Komunistów („Capellae Magistro, qui sit Presbyter, vel Clericus ex Instituto Communistarum, artis Musicae optime peritus”³⁴). Do podstawowej obsady nie wchodził organista i kantor, którzy byli utrzymywani i wynagradzani niezależnie przez kapitułę kielecką. Roczny budżet kapeli miał wynosić 2500 zł, z czego jej członkowie, poza utrzymaniem i mieszkaniem w budynkach seminarium, mieli otrzymywać 300 zł rocznie pensji, kapelmistrz 500 zł rocznie, a na zakup i naprawę instrumentów muzycznych przeznaczono 200 zł rocznie. Za organizację pracy w zespole odpowiedzialnymi uczyniono regensa seminarium oraz kapelmistrza, ci zaś podlegali bezpośrednio kapitule kościoła kolegiackiego, reprezentowanej przez prepozyta. Do zadań kapelistów należała oprawa muzyczna mszy i nabożeństw „zgodnie z praktyką Kościoła” („juxta praxim Ecclesiae”), a zatem w niedziele i święta, a także podczas niesporów, litanii i innych okazji.

Jak wspomniano, pierwszym kapelmistrzem mógł zostać Józef Pękalski, który w 1728 r. był jeszcze klerykiem (według zapisu w *Supplementum* nie stanowiło to przeszkody), ale niedługo później został kapłanem. Jako kapelmistrz kielecki Pękalski notowany jest w zachowanych źródłach w l. 1734–38. Z rachunków kieleckiej kolegiaty oraz seminarium wiadomo jednak, że kapelmistrz opłacany był już wcześniej, co najmniej od końca 1728 roku³⁵. Już 17 i 20 X 1728 r. wypłacono 1 zł 17 gr „X(iędz)u Pękowskiemu trzewików” oraz „X(iędz)u Pękowskiemu suknię nową za płótną y hafiki”³⁶. W związku z tym, że wydatki te zanotowano wśród „Expensy na Potrzeby Kleryków”, nie można wykluczyć, że chodzi tutaj o Józefa Pękalskiego, który właśnie wtedy przybył z Warszawy; we wcześniejszych zapisach rachunkowych nie pojawia się bowiem kleryk o takim nazwisku³⁷.

33 PL-Kakm, sygn. AEp 80, *Acta actorum illustrissimi et reverendissimi domini domini Constantini Feliciani in Szaniawy Szaniawski Dei et Apostolicae Sedis Gratia Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae per annos 1728. 1729. 1730 usque ad obitum illius continuata*, 1728–30, k. 143r–147v. Transkrypcja zapisu fundacyjnego znajduje się niżej, w Aneksie 2.

34 PL-Kakm, sygn. AEp 80, k. 147r.

35 PL-KIad, sygn. SD-41, [Akta Seminarium Duchownego. Registr ekspens na seminarium kieleckie], 1727–29, k. 66v.

36 PL-KIad, sygn. SD-41, k. 26v.

37 Ponadto, w lutym 1729 r. zapłacono „X(iędz)u Pękowskiemu pączochow” (PL-KIad, sygn. SD-41, k. 27v), a w lipcu 1729 r. „X(iędz)u Pękowski suknię łosci N. 5 y czwierz” (PL-KIad, sygn. SD-41, k. 28r). W tym czasie Pękalski był nadal klerykiem, nie miał jeszcze święceń kapłańskich.

Informacje powyższe zaczerpnięto z niewykorzystanego dotychczas źródła, przynoszącego interesujące szczegóły na temat działalności seminarium i zespołu muzycznego w pierwszych latach funkcjonowania. Są to rachunki seminarium z l. 1727–29³⁸. Przychody i wydatki pogrupowano w księdze według kategorii, wśród których znajdują się między innymi „Expensa na Potrzeby Kleryków” (k. 25r–28v), „Expensa na Potrzeby Domowe” (k. 42r–43r), „Expensa na Czeladz Seminarńską” (k. 47r–49r), „Expensa dla Gosci” (k. 57r–57v) oraz „Percepta na Kapelle” (k. 66v) i „Expensa na Kapelle” (k. 67r–67v). Wypisy dotyczące muzyki przedstawiono niżej, w Aneksie 3. Na podstawie dokumentacji rachunkowej można częściowo zrekonstruować obsadę i stan osobowy kapeli w pierwszych latach jej działalności.

W skład kapeli prowadzonej wówczas prawdopodobnie przez Pękalskiego wchodziło czterech nieznanymi z imienia ani nazwiska chłopców, a także – najprawdopodobniej – niejaki Teiber (może tożsamy ze skrzypkiem o nazwisku Tayber / Teyber / Taywer, który w l. 1732–33 służył w kapeli nadwornej Pawła Karola Sanguszki³⁹) i Surmacki, którzy w grudniu 1728 r. otrzymali 400 florenów „na stół”⁴⁰. Z zespołem związany był także nieznanymi z imienia Maxilewicz, który w czerwcu 1728 r. ofiarował na użytek kapeli „parę kontuszów nadchodzonych”⁴¹. Maxilewiczowi wypłacono honorarium w 1728 i 1729 roku. W 1729 r. w wydatkach pojawia się jeszcze jedno nazwisko muzyka – Szweigel⁴².

Z wydatków poniesionych na instrumenty wynika, że pod koniec lat dwudziestych XVIII w. muzycy kieleccy dysponowali skrzypcami, bassetlą, obojem i kotłami. Zespół był zatem w stanie wykonać kompozycje w obsadzie *a 7* (w zależności od utworu np. CATB, 2 vni, org. lub mniejsza obsada wokalna i większa instrumentalna). W wykonanie zaangażowani byli czterej chłopcy uczący się przy kapeli⁴³, zapewne śpiewający sopranem i altem, prawdopodobnie dwóch śpiewaków dorosłych (tenor i bas), którzy w zależności od potrzeb mogli grać również na instrumentach, a także dwaj instrumentalisci i organista. Niestety nie zachowały się żadne informacje

38 PL-KIad, sygn. SD-41, [Akta Seminarium Duchownego. Regestr ekspens na seminarium kieleckie], 1727–29.

39 Irena Bieńkowska, „Śpiewacy Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) w drugiej i trzeciej dekadzie XVIII wieku”, *Polski Rocznik Muzykologiczny* 13 (2015), s. 134.

40 PL-KIad, sygn. SD-41, k. 66v.

41 PL-KIad, sygn. SD-41, k. 66v. W 1737 r. Maxilewicz był związany z kapelą kolegiacką w Sandomierzu. Należy także odnotować, że 12 III 1738 r. w kolegiacie kieleckiej odbył się ślub Jana Dembińskiego z Marcianną Maxylewiczówną (być może córką Maxylewicza) – wpisu do księgi metrykalnej dokonał ks. Józef Pękalski, zob. PL-KIad, sygn. 11, s. 241–242. Przy obecnym stanie badań nie można wykluczyć, że „kielecki” Maxilewicz jest tożsamy z Wincentym Maxylewiczem, kapelmistrzem zespołu katedralnego w Krakowie w l. 1739–45.

42 Muzyk o takim nazwisku, zapisywanym w wariantach Szweigel, Schmiegel, Schwygiel, Szmigiel, był związany z krakowską kapelą katedralną w l. 1779–95.

43 W maju 1729 r. zapłacono „za Grammatike do kapellij”, PL-KIad, sygn. SD-41, k. 67v.

na temat repertuaru kapeli w początkowych latach jej działalności, chociaż wiadomo, że w 1729 r. na użytek zespołu kupiono papier, zapewne do sporządzenia nut⁴⁴.

Wydatki na muzykę odnotowano również w „Expensie dla Gości”: 25 VIII 1728 r. zapłacono 24 gr „za kwartkę wodki dla Kappelly in aper(t)a(ti)one scholae”⁴⁵, 24 X – 11 zł „Na dzień S. Jana Kantego Kapellij Consolacy”⁴⁶, 1 V 1729 r. – 6 zł „In festo Dedicacionis Ecclesiae Capellae consolatio(nis)”⁴⁷, zaś 12 VI 1729 r. – 12 zł „Clericis et Capellae Consola(ti)o(ne) festo SS. Trinitas”⁴⁸. Nie jest jasne, czy zapłacono własnym muzykom, czy kapeli z innego ośrodka, która przybyła by wesprzeć muzyków lokalnych.

Z zachowanych rachunków wynika, że ani kapelmistrz, ani pozostali muzycy kolegiaty nie otrzymywali, przynajmniej początkowo, honorarium w przewidzianej w *Supplementum* wysokości. 7 III 1729 r. wypłacono kapelmistrzowi wynagrodzenie za pół roku w wysokości 150 florenów, czyli o 100 mniej niż przewidywał akt fundacyjny⁴⁹, zaś 24 VI 1729 r. 50 florenów za trzeci kwartał⁵⁰. Niekompletne rachunki nie pozwalają jednak na stwierdzenie, czy w latach trzydziestych XVIII w. honorarium uległo zwiększeniu.

Jako kapelmistrz i notariusz kapituły, 12 XI 1734 r. ks. Józef Pękalski, działając w imieniu ks. kanonika Sebastiana Hińczy, sporządził i podpisał kontrakt z organmistrzem Wawrzyńcem Zadorskim z Warszawy na reparację organów w kolegiacie kieleckiej⁵¹. W umowie zamieszczono szczegółowy opis prac koniecznych do wykonania przy instrumencie, a także polecenie przygotowania nowych pulpity dla „Kapelle, według dyspozycyi X. Kapelle Magistra”⁵². Wspomniany kontrakt był już znany badaczom co najmniej od lat dziewięćdziesiątych XX w., lecz nie wskazywano dotychczas sygnatariusza umowy, skupiając się wyłącznie na postaci organmistrza⁵³.

Rezygnację z beneficjum przysługującego wicescholastykowi kieleckiemu złożył Pękalski nieoczekiwanie 27 XII 1738 r., jednak wspólnota jej nie przyjęła („ARP Josephus Pękalski Presbyter Comunista personaliter comparuit quidem volens bene-

44 W 2019 r. na chórze muzycznym kolegiaty (obecnie katedry) kieleckiej odnaleziono pochodzące z XVIII w. drukowane muzykalia, które zwięźle omówił w artykule ks. M. Olejarczyk, „Analiza muzykologiczno-historyczna”, s. 149–164. Były wśród nich kompozycje Gallusa Zailera, Jacoba Gunthera, Benedykta Geislera, Isfrida Kaysera, Johanna Sebastiana Dieza, Johanna Evangelisty Schreibera, Romanusa Pinzgera i Marianusa Königspurgera – wszystkie opublikowane po 1737 r., nie mogły zatem służyć muzykom w pierwszych latach działalności zespołu kolegiackiego.

45 PL-KIad, sygn. SD-41, k. 57r.

46 Ibid.

47 Ibid.

48 Ibid.

49 PL-KIad, sygn. SD-41, k. 67r.

50 Ibid.

51 PL-KIad, sygn. PCK-25, [Akta konsystorskie kolegiaty kieleckiej], 1554–1802, k. 24r–25r. Transkrypcję zamieszczono poniżej, w Aneksie 4.

52 Ibid., k. 24v.

53 Piotr Rosiński, *Zabytkowe organy w województwie kieleckim*, Warszawa 1992, s. 130–131.

ficium sum Vice Scholasteriae Kielcen(sis) resignare, sed Collegium non acceptavit ipsius resignationem, quoniam notitiam de ejusdem mutatione minime habuit⁵⁴). Mimo wszystko duchowny w pierwszym kwartale 1739 r. opuścił Kielce i udał się do Krakowa. Podczas posiedzenia kapituły kieleckiej 21 V 1739 r. poinformowano, że Pękalski został prepozytem kolegium rorantystów w Krakowie („[...] post ascensum A(dmodum) R(everen)di Josephi Pękalski ad Praeposituram Rorantiae in Ecce(sia) Cathedralis Cracovien(sis) [...]”⁵⁵).

Przenosząc się do Krakowa, Pękalski zabrał ze sobą część korespondencji, którą wykorzystał później do sporządzenia muzykaliów⁵⁶. We fragmentach listów odnaleźć można wzmianki na temat ks. Andrzeja Karasia – wiceprepozyta kolegiaty kieleckiej. Jeden z listów zaadresowany został natomiast bezpośrednio do Pękalskiego („Memu Wielce Mci Panu y Bratu JMci Xiędzu Jozefowi Pękalskiemu Proboszczowi Roranc-kiemu Memu Wielce MCI Panu należy w Krakowie⁵⁷”), a jego autorką była „siostra i sługa” Pękalskiego – nieznaną bliżej Morsztynowa. List dotyczył dochodów z dóbr w Szczepanowicach. Ten ślad może w przyszłości pomóc w identyfikacji miejscowości pochodzenia roranckiego prepozyta oraz przynieść nowe wiadomości o jego rodzinie.

KRAKÓW: PREPOZYT RORANCKI I PENITENCJARZ

Pierwsza wzmianka w aktach krakowskiej kapituły potwierdzająca obecność ks. Józefa Pękalskiego w Krakowie pochodzi z 25 III 1739 r., gdy mianowany został prepozytem kolegium rorantystów, następcą Andrzeja Tadeusza Nawrata, a także katedralnym penitencjarzem⁵⁸. Na stanowiskach tych pozostał co najmniej do 1753 roku. Kilka miesięcy po objęciu funkcji prepozyta, w październiku 1739 r. sporządził inwentarz kaplicy Zygmuntowskiej⁵⁹. Ostatnie informacje na jego temat z zachowanej dokumentacji archiwalnej katedry wawelskiej pochodzą z października 1753 roku⁶⁰. W aktach biskupich krakowskich 25 VIII 1757 r. odnotowano natomiast, że Maciej Zieleniewicz przejął kierownictwo kolegium roranckiego po tym, jak Pęc-

54 PL-KIad, sygn. SD-6, k. 9r.

55 Ibid., k. 9v.

56 Zob. np. PL-Kk, sygn. Kk.I.121, 219.

57 PL-Kk, sygn. Kk.I.72. Zachowała się tylko okładka, na której tytuł wpisał własnoręcznie Pękalski: „CANTILENA | Pro Natali Domini | à 4. Voci. | Canto. Alto | Tenore Basso | O ad M(aiorem) D(ei) G(loria)m. | Pro Capella Regia | Eccl(esi)ae Cath(edralis) Cracovien(sis)”.

58 PL-Kk, sygn. Aa 21, *Acta actorum r(everendissimi) capituli Cathedralis Crac(oviensis)*, 1731–46, s. 480/k.236r.

59 PL-Kk, sygn. Inv.C.53, *Inventarium [sic] sacrorum vasorum pretiosorum et apparamentorum capellae regiae sub titulo Assumptionis Beatae Virginis Mariae in vicinitate ecclesiae cathedralis Cracoviensis situatae*, 1798.

60 PL-Kk, Aa 22, *Acta anno domini millesimo septingentesimo quadragésimo septimo inchoata*, 1747–54, k. 94r/92r.

kalski zrezygnował dobrowolnie z zajmowanego stanowiska⁶¹. Przyczyny rezygnacji pozostają jednak nieznane (być może choroba?). Wiadomo natomiast, że muzyk udał się do Skalbierza, gdzie zmarł 23 XII 1758 r.⁶², a pochówek nastąpił w styczniu 1759 roku⁶³.

W czasie swojej prepozytury, a więc co najmniej w l. 1739–53, ks. Józef Pękalski skopiował na użytek kolegium rorantystów wiele utworów, część z nich dostosowując do aktualnych potrzeb zespołu. Większość kompozycji zanotował bez wskazania tytułu i autora oraz daty sporządzenia kopii. Kopiował głównie utwory twórców dawnych, ale także jemu współczesnych. Najchętniej sięgał po utwory z XVI i XVII wieku. Szczególnie chętnie kopiował dzieła twórców franko-flamandzkich, włoskich, francuskich i hiszpańskich, aktywnych zwłaszcza w II poł. XVI w. (m.in. Philippe'a de Monte, Orazia Vecchiego, Orlanda di Lasso, Giovanniego Pierluigiego da Palestrina, Tomása Luisa de Victoria), twórców włoskich z przełomu XVI i XVII w., zwłaszcza z ośrodków rzymskiego i weneckiego, takich jak Asprilio Pacelli, Ruggiero Giovannelli i Gianmatteo Asola, oraz kompozytorów lokalnych, związanych jako kapelmistrzowie z zespołem wokально-instrumentalnym katedry krakowskiej (Franciszek Lilius, Bartłomiej Pękiel, Jacek Różycki, Grzegorz Gerwazy Gorczycki). Pękalski sięgał także, choć rzadziej, po dzieła z I poł. XVI w., m.in. Josquina i Sebastiana z Felsztyna, oraz po utwory bliższe jego czasom, np. Paola Benedetta Bellinzanigo – kompozytora włoskiego związanego z Bolonią, Simona Ferdinanda Lechleitnera czy Wincentego Maxylewicza.

Otwarta pozostaje kwestia pozyskiwania przez Pękalskiego repertuaru do kopiowania. Wiadomo, że skryptor wykorzystywał starsze muzykalia, zarówno rękopisy, jak i druki. Podczas badań nad starymi drukami zachowanymi w PL-Kk Marta Pielech zidentyfikowała kilkanaście druków, z których korzystał Pękalski⁶⁴. Kopista nie tylko przepisywał całe utwory, ale tworzył także specjalnie głos Basso Ripieno, dublujący partię basu.

Pękalski rzadko wprowadzał do repertuaru rorantystów utwory zupełnie „nowe”, wcześniej nieobecne – duża część utworów przepisana przez Pękalskiego była już znana rorantystom. Skryptor sporządzał nowe kopie z powodu złego stanu technicznego muzykaliów lub by dostosować utwór do możliwości wykonawczych kolegium.

Rorancki prepozyt, oprócz czystych kart papieru (jedynie poliniowanych rastrum), wykorzystywał wcześniej używany papier – makulaturę, na której sporzą-

61 A-Kakm, AEp 95, *Acta illustrissimi reverendissimi domini Andrea Stanislai Kostka in Zaluskie Zaluski episcopi Cracoviensis ducis Severiae Anno Domini 1757...*, 1757, k. 12v–13v.

62 PL-Wa, bez sygn., *Homo viator...*, k. 30r.

63 W „Wyciągu Akt Zmarłych z Książ Kościelnych Parafii Szkalbmierz” figuruje „ksiądz Pękalski Jozef”, zob. PL-Klap, sygn. 21/2266/0/-/1, [Rejestr urodzonych, zaślubionych i zmarłych z lat 1738–1810], 1854, k. 150r.

64 Marta Pielech, „Do repertuaru kapel wawelskich. Starodruki muzyczne zachowane w archiwum katedry wawelskiej”, *Muzyka* 46 (2001) nr 2, s. 59–91, zwłaszcza 64–66.

dzał swoje kopie. Najprawdopodobniej zapisywał papier, który akurat miał „pod ręką”. Były to pocięte strony z nieaktualnych druków, ogłoszeń itp., a także niepotrzebna korespondencja (zob. wyżej). Używał także dawniejszych, zbędnych już muzykaliów. Jednym z ciekawszych przykładów tego muzycznego „recyklingu”, świadczącym jednocześnie o zamiłowaniu Pękalskiego do muzyki dawnej, może być rękopis o sygnaturze PL-Kk, Kk.I.194: zapisując motet *Iste Confessor* Tomása Luisa da Victoria, Pękalski wykorzystał papier, na którym znajdowała się kopia czterogłosowego utworu Alessandra Scarlattiego datowana w manuskrypcie na rok 1702 („Motett. a Vna due e tre, e 4 Voci con Violini del Sign. Scarlati Opera seconda”). Widocznie w połowie XVIII w. kompozycja z XVI w. była bardziej interesująca lub potrzebna zespołowi, niż motet sprzed kilkunastu lat. Drugim przykładem może być głos Basso Ripieno do hymnu *Salvatoris Mater* Jacka Różyckiego, który Pękalski zapisał na niepotrzebnych wówczas muzykaliach, zawierających m.in. fragment głosu basowego *Pange lingua* Giovanniego Battisty Lupariniego (Kk.I.373, k. 5v) – kompozytora związanego z Krakowem, aktywnego w początkach XVIII wieku.

Pękalski był ponadto autorem kontrafaktur⁶⁵ i „kreatywnym” skrypcem – dokonywał adaptacji i modyfikacji kopiowanego przez siebie repertuaru. Modyfikacje te polegały na dokonywaniu skrótów (np. pominięcie części *Credo* w cyklu mszalnym), ingerowaniu w tekst muzyczny i słowny poprzez skracanie lub wydłużanie zakończenia utworów, dodawanie kilkutaktowych opracowań słowa „Amen”, zmianę obsady (dodanie towarzyszenia organowego), zmiany układu głosowego kompozycji z *a voce pari* na *a voce piena*, zmniejszenie lub rozszerzenie ambitus głosów za pomocą przeniesienia krótkich fraz lub pojedynczych dźwięków o oktawę w górę lub w dół⁶⁶. Ponadto Pękalski urozmaicał linię melodyczną kopiowanych przez siebie utworów poprzez wprowadzanie skoków (zwłaszcza w basie) lub wypełnianie skoku tercjowego nutą przejściową, dokonywał także drobnych zmian rytmicznych (np. rozbił dłuższą wartość na dwie krótsze), ingerował w strukturę muzyczną, zmieniając ustępy pierwotnie przewidziane do wykonania jednogłosowego, chorałowego, na odcinki wielogłosowe, utrzymane w technice *nota contra notam*.

65 Do istniejących kompozycji dopisywał Pękalski inny tekst słowny. Praktykę tę wykorzystał m.in. w utworach Bartłomieja Pękiela: motet *Sint lumbi vestri praecincti* (PL-Kk, sygn. Kk.I.287) jest kontrafakturą *Credo* z *Missa brevis*, zaś dodatku *Domina nostra* do motetu *Sub tuum praesidium* pochodzi z *Credo* z *Missa a 4.*, zob.: Marek Bebak, „*Missa in defectu unius contraaltus* oraz *Sint lumbi vestri praecincti* Bartłomieja Pękiela. Charakterystyka i opracowanie wydania źródłowo-krytycznego nowo odnalezionych przekazów utworów ze zbiorów Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej”, Kraków 2019, dostęp online poprzez Academia.edu: zob. <https://jagiellonian.academia.edu/MarekBebak>, dostęp 23 VI 2024.

66 Więcej na ten temat zob.: Marek Bebak, „Przekazy dzieł Franciszka Liliusa odnalezione w zbiorach polskich i obcych”, *Muzyka* 62 (2017) nr 2, s. 22–27.

PERSPEKTYWY BADAWCZE

Zgromadzone w niniejszym artykule wiadomości na temat życia i działalności ks. Józefa Pękalskiego nie są kompletne i wymagają dalszych studiów. Interesujące byłoby dotarcie do źródeł, na podstawie których można by z jednej strony zrekonstruować wczesny okres życia Pękalskiego i edukacji (być może w Węgrowie?), z drugiej – odkryć przyczyny przeniesienia się z Kielc do Krakowa. Dalszego namysłu wymaga działalność kieleckiej kapeli kolegiackiej, z którą Pękalski był związany. Należy mieć nadzieję, że w polskich archiwach zostanie odnaleziona również dokumentacja zawierająca informacje o ostatnich latach życia Pękalskiego. Wydaje się prawdopodobne, że rezygnacja z posady prepozyta rorankiego spowodowana była stanem zdrowia duchownego, jednak ta hipoteza wymaga weryfikacji.

Nowe światło na muzyczną aktywność i wykształcenie wawelskiego prepozyta może rzucić ponadto analiza odnalezionego niedawno w Poznaniu rękopiśmiennego traktatu o muzyce sporządzonego przez Pękalskiego⁶⁷. Cenne byłoby ponadto przeprowadzenie pełnej charakterystyki repertuaru skopiowanego przez prepozyta dla kolegium rorantystów. Możliwa wydaje się próba ustalenia przybliżonego datowania niektórych kopii sporządzonych przez Pękalskiego, a pręźnie rozwijająca się internetowa baza RISM umożliwi – przynajmniej częściowo – przeprowadzenie badań atrybucyjnych.

67 Do niedawna traktat Pękalskiego pt. *Discordia concors sive de Magna Arte Musica tractatus IV* uważany był za zaginiony. Za informację dziękuję Panu Andrzejowi Jazdonowi, który dokonał tego znaleziska w nieopracowanych zasobach Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu i obecnie przygotowuje na ten temat komunikat.

ANEKS I

Spis starych druków należących do kolekcji ks. Józefa Tadeusza Benedykta Pękalskiego, zachowanych w PL-Kk

l.p.	Nota posesyjna	Autor, tytuł (miejsce i data wydania)	Sygnatura w PL-Kk
1.	A(nno) D(omini): 1722. Ex Libris Josephi Pękalski Cler(ici) Saec(ularis) in Com(muni) Vivent(ium)	Ignacy od św. Stanisława (pijar), <i>Gemmae latinae, ex Magno eruditionis Mari, tam ligatae, quam solutae Orationis, Authorem, lectae...</i> (Warszawa: Typis Regijs, in Collegio Scholarum Piarum, 1701)	RARA I-215
2.	Ex libris Josephi Pękalski A(nno) D(omini) 1722 12. Maj [na wyklejce dedykacja zapisana ręką Pękalskiego:] Dilectissimo meo, Domino Domino JOSEPHO PEKALSKI Ligatae Eloquentiae Auditori In Vinculum obstricte paensionis cum cordiali nominalium sacrum congratulatione, et florentissimi morum annorum à Liliato Patrono comprecatione, Quod rapitur vento folium sit pendus amoris, Aeguior, oblatum sit Liber iste, Libra Ab obligato Ligata Suadae (?) Professore L.S. S. F. mp.	<i>Plinius Palaemonicus Magnus Litvana Societate Orator. Sub ... auspicijs ... Casimir De Kozielsk Oginski ... Gubernatoris, [T. 1]</i> ([Warszawa]: a Typhographia Varsaviensi Soc. Jesu, 1717)	RARA I-120
3.	Ex Libris Josephi Thad(aei) Bened(icti) Pękalski. 1725. / Librum hunc oblatum habeo à R(everendo) D(omi)no Michaele Neyman An(no) 1725. 19 Martij. J. T. B. P.	Wacław Zawadzki, <i>Annvs Scholasticvs per Lucubrationes Oratorias Decvrens, atq(ue) Aeternitati Nominis Perillustris & Reverendissimi Domini D. Martini Joannis de Vzmiedzie Domont Bogdanowicz, Canonici Premisliensis Prothonotarij Apostolici Dedicatvs</i> (Varsaviae: in Collegio Scholarum Piarum Typis S. R. M., 1696)	RARA I-426

4.	Ex Libris Josephi T. B. Pękalski Anno 1725.	Francisco de Toledo, <i>Instructio Sacerdotum, Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis A Marco Manzonio Patavino in Compendium redacta...</i> (Coloniae: Apud Ioannem Crithium, sub signo Galli, 1621)	RARA I-903
5.	Ex Libris Josephi Thadaei Benedicti Pękalski. 1726.	[klocek introligatorski:] <i>Constitutiones et exercitia spiritvalia clericorum saecularium in commvne viventium...</i> (Varsaviae, Apud Carolvm Ferdinandvm Schreiber S.R.M. Typog., 1685) Michał Rychalski, <i>Quadriga Sacerdotum ad Coelum, sive Praedestinatio Sacerdotalis Per Quatuor Novissima jugiter expensa...</i> (Vilnae: Typ. Acad., 1707)	RARA I-307
6.	Ex Libris Josephi Thadaei Benedicti Pękalski Cler(ici) Saec(ularis) in Com(muni) Viv(entium) 1726.	Jan Chryzostom Adamowicz, <i>Pabulum Animae Christianae, Seu Meditationes triplici perfectionis viae servientes...</i> ([Częstochowa]: Impressae in Privilegiata a S. R. M. Clari Montis Typographia, 1706)	RARA I-217
7.	Ex Libris Josephi Thadaei Pękalski P(rae)sbyteri Comunistae empt: Miss: C. 1736	Paul de Barry, <i>Solitudo Hagiophilae: Sive Instructio ad annua octo vel decem dierum Exercita spiritualia utiliter peragenda...</i> (Coloniae, In Officina Jo. Wilh. Friessem, apud Joan. Everhardum Fromart, 1703)	RARA I-1252
8.	Ex Libris Josephij Thadaei Pękalski Vice Scholastici Kielcen(sis)	Hermann Busenbaum, <i>Medulla Theologiae moralis, facili ac perspicua methodo resolvens casus concientiae, ex variis, probatisque Authoribus concinnata...</i> (Wratislaviae, Typis Academicis Collegii Societatis Jesu, per Joannem Casparum Bräuer Factorem, 1733)	RARA I-785

9.	Ex Libris Josephi Pękalski Praesbyteri Comunistae	Św. Franciszek Salezy, <i>Philothea, seu Introductio ad Vitam Devotam, Quam Pro singulis Hominum Statibus Libello hoc vere Aureo comprehendit Reverendiss. Franciscus de Sales, Beatiss. memor... (Pedeptani: Sumptibus Joannis Gastl, Bibliopolae, 1739).</i>	RARA I-1263
10.	Ex Libris Josephi Pękalski Pr(a)es(byteri) Communistae	Famiano Strada, <i>Famiani Stradae Romani e Societate Iesv de Bello Belgico decas secvnda...</i> (b.m., b.wyd., 1590)	RARA I-1341

ANEKS 2

Akt fundacyjny kapeli wokalno-instrumentalnej w kolegiacie w Kielcach z 1729 r.
(PL-Kakm, AEp 80, k. 146v–147r)

(W transkrypcji ujednolicono pisownię małych i wielkich liter oraz uwspółcześiono interpunkcję.)

[...] Tandem ut decori Ecclesiae Collegiatae Kielcensis ejusque Commoditati provideamus, super reliquo proventu h(uius)modi foundationis constituimus, & fundamus Capellam seu Bursam Musicorum, cui alias locum ad habitandum in aedificijs Seminarii destinavimus, & in perpetuum destinamus, in numero sex personarum, quae sciant vocaliter canere, et instrumenta pulsare, excepto organario & cantore, alias per Capitulum Kielcensem foveri, & salariari solitis, cum uno, alias septimo Capellae Magistro, qui sit presbyter, vel clericus ex Instituto Communistarum, artis musicae optime peritus. Pro quorum musicorum sustentatione ac salarijs annuis ex massa praesentis foundationis de anno in annum assignamus pro persona Magistri Capellae florenos quingentos, pro singulis vero musicis florenos trecentos necnon pro comparandis & reparandis instrumentis musicis florenos annuatim ducentos: ita, ut summa integra annuae in capellam expensae efficiat florenos duo millia quingentos. Sic autem per nos fundatam Bursam, seu Capellam Musicorum, siquidem principaliter ad usum & obsequium Ecclesiae Collegiatae Kielcensis erigimus, ita eandem ipsi in perpetuum donamus, applicamus, & subordinamus, ipsosque musicos, una cum Magistro Capellae, ad praestanda obsequia in choro, juxta praxim ecclesiae eidem collegiatae debita, obligantes eos immediatae Curae, et attententiae D(omi)ni Regentis Seminarii, ac Magistri Bursae committimus, jus vero dependentiae & subordinationis v(e)n(era)bili Capitulo dictae Ecclesiae Collegiatae, signanter Illustri Praeposito, reservamus & demandamus. [...]

ANEKS 3

Wykaz przychodów i wydatków na kapelę kolegiacką w Kielcach z l. 1718–19
(PL-Kład, sygn. SD-41, k. 66v–67v)

(W transkrypcji zachowano pisownię oryginalną.)

Karta	Data	Przychód / Wydatek	Fl.	Gr.	Sol.
66v	Xber [1728]	Percepta na Kapelle			
		Na stoł dla P. Teibera y Surmackiego na cały rok	400		
		Item dla X. Kapelle Magistra.	200		
		Item od trzech chłopcow p(er) victu et amictu	900		
		Item na Xa Kapelle Magistra solarium	300		
	Junius [1729]				
		Za pare Kuntuszow nadchodzonych od JMP Maxilewicza	28		
		<i>Summa g(ene)ralis percepta</i>	1828		
67r		Expensa Na Kapelle			
	Xber 21 [1728]	Za trzy parę botów Chłopcom	4		
		Item za podkowi		12	
		Od robienia kosał N. 12 y prześcieradeł N. 3	5		
	Xber 22 [1728]	Za strony do Bassetli	1	16	
		Item za quinte, 2dę		12	2
		Za suknię łokci N. 142 po flo 5 gr 15	79	22	1
		Za potrzeby do Kontuszow	13		
		Za Haftkij		4	
		Krawcowi od roboty 4. Kontuszow	6		
		Za pasow N. 4	10	2	
	8 Februarius 1729	Za funt Gałasu	3	10	
		Item za quintę, 2dę;		12	2
		Za Łokci N. 7 na parę kontuszow	28		
		Za potrzeby y haftki	2	24	
		Krawcowi od roboty	4		
		Za sukno Łokci N. 20 na szupani Chłopcom q3 4	80		
		Za potrzeby do Żupanow	15		

		Za Haftki		16	
			134	2	2
	7 Martius [1729]	X. Kapelle Magistrze solarium za puł roka	150		
		Za czapek N 4 dla Chłopców	24		
		Za skurek par N. 4 Na ubiory	20		
		Za trzy pary botów	4		
		Za podkowy		12	
		P. Maxiłowiczowi solarium a' duabus pueris p(er) quartuali a' ia' Marty ad Major <??? <td>150</td> <td></td> <td></td>	150		
			348	12	
	Aprilis [1729]	Za płotną do czterech Żupanów dla Chłopców do Kapelli	4		
		Krawcowi ad roboty Żupanów	6		
		Za Skorkę do Theki	1		
		Introligatorowi od tej Skorki		12	2
		Za Trzcinę do Hobojów		12	2
		Za Dzbaneł na piwo		10	
		Za brzytwy	1		
		Za noże dla Chłopców	1	4	
		Cyrulikowi od Drażońskiego	3	24	
		Za strony do skrzypców y do Bassetli		25	
		Za pułkwartę Wodki do kotłow smarowania		12	
			19	10	1
67v	7 Majus [1729]	Za dwie parę botów dla Chłopców do Kapellij	2	10	
		Xu' KapelleMagistrowi jadącemu do Jędrzejowa po Chłopca za droge	3	24	
		Za Grammatike do kapellij	1		
		Do Bassetki 4ta 3tia 2da	6	12	
		Za strun swiezyc buntuw N. 2	8		
		Za papier do Kapelly	9		
		Szweigelowi w drogę iadącemu po chłopca	1		
			31	16	
	Junius [1729]	Za parę botów dla Chłopców	3		
		Za cztery pary podkowiek		16	

24 [Junius 1729]	Xu' Kapelle Magistrowi solen'tim p(er) quartuali tertio anticipate	50		
	P. Maxilewiczowi ad rationem od dwuch Chłopców p(er) die prima Juny	100		
		153	16	
	<i>Summa g(ene)ralis huius anni</i>	807	6	
15 Julius [1729]	Chłopců boty nowe y podkówkek	1	19	
	Od botow dla Szweigela		24	
	Od botow Drazalskiego		10	
9 Augustus [1729]	MPanu Maxilewiczowi resztę za drugą rathę ad ult. Aug.	50		

ANEKS 4

Kontrakt na reperację organów z 1734 r. (PL-Kład, sygn. PKK-25, k. 24r–25v)

(W transkrypcji zachowano pisownię oryginalną.)

Między Wielmożnym Jmcią Xiędzem Sebastyanem Hinczą Kanonikiem Kieleckim Dziekanem Bożęckim, Proboszczem Daleszyckim y Prokuratorem Przewielebney Kapituły Kieleckiey Imieniem Teyże Całey Kapituły, z iedney, à Panem Wawrzyńcem Zadorskim Orgarmistrzem Warszawskim z drugiey strony, stanął pewny, y nieodmienny Kontrakt w ten Sposob: iz pomieniony Wielmożny Jmć X. Kanonik y Prokurator, stosując się do Dekretu Generalis Capituli post Festum Assumptionis B.V.M. w Kielcach celebrati uczynionego, a to respektem reparacyi Organ Kollegiaty Kieleckiey, nie tale dla starości, iako dla ustawicznego onych zażywania, y rumen przy Reparacyi Koscioa zasypiania; tudziesz mając zaleconą y doświadczoną P. Wawrzyńca Zadorskiego, tak w Erekcyi nowych, iako y w Reparacyi starych Organ, expertyencyą Temuż P. Wawrzyńcowi z Warszawy kosztem Capituli zprowadzonemu, reparacyą Organ kieleckich zlecił, zgodziwszy się z Nim, y umowiwszy na sto czerwonych złotych in specie, tale iedna, aby ta summa temuż P. Orgarmistrzowi na cztery raty była wypłacona. Pierwszą ratę P. Zadorski wezmie dla kupienia materyałow do tey reparacyi potrzebnych przy podpisie tego kontraktu, czerwonych Złó 40. Drugą ratę przy skonczeniu zupełnym miechow, czerwonych Złó. 20. Trzecią ratę przy dokończeniu całego opus, y grubey korekturze, czerwonych Złó. 20. Czwartą y ostatnią ratę Czerwonych Złó. 20 rezerwuje sobie Wielm: Jmc X. Prokurator, aż do ostatniey Generalney korektury; pro Festo Assumptionis B.V.M. do ktorey powinien będzie P. Zadorski swoim kosztem ziachać, y tę przy rozsądku y sentencyach Magistrow na to sprowadzonych y wysadzonych, uczyniwszy, odbierze z rąk Wielmożnego Jmci X. Prokuratora czwartą ratę czerw: Złó: 20. z zupełną Quietacyą. Przy tey zgodzie y umowie czyni sobie warunek pomieniony WJmc. X. Prokurator. imo. Aby P. Za-

dorski ztey summy 5ta Czerw: złotych, wszystkie materyaly do tey reparacyi należące przygo-
tował, iako to Jerchy, kleie, drzewa (oprocz nakrycia kalikowniey y rusztowania) żelaza, droty,
cynę, ołów etc. 2do. Sam siebie y Czeladz swoię P. Zadorski, ztychże pieniędzy ma wiktować
y onym salarium zapłacić, zadney inney praetensyi do kapituły nie czyniąc, ani roszcząc. 3tio.
Miechow do tych Organ 6 maią bydz zgruntu reparowane, y wirchę dyktowną obleczone;
zawiasy, walce, y dragi nowe z podporami do tych miechow maią bydz dane. 4to. Klawiatur
trzy, dwie manualne, a trzecia Pedalna pierwsze dwie zprzykryciem, ostatnia zgradusem, maią
bydz de novo zrobione, drzewem pięknym y mocnym zwierzchu powleczone. 5to. Lady trzy,
dwie manualne, y pedalna, maią bydz z gruntu opatrzone, y doskonale wyreparowane. 6to.
Droty nowe wszcelinach, ligaturach Truxach w pigułkach, y wworeczkach maią bydz osa-
dzone, y wszystkie Forfexy de novo sporządzone. 7mo. Głosy tale pedalne, iako y manualne,
y w tylnym pozytywie maią bydz zupełnie otworzone, y ze wszelką łatwością zamykane. 8vo.
Piszczalki tak Cynowe, ołowiane, iako y drewniane, których niedostaie, aby były nowe na
swych mieyscach w konduktach postawione. 9no. Całe opus, ieżeli iest wyższe wztroiu nad
miarę ma bydz do zwyczajney miary wprowadzone, y w dobrym porządku, y należytey har-
monij zostawione. 10mo. Facyata Organ y pozytywu także y pobocznych piszczałek ma bydz
pięknie okurzona zupełnie wychędożona, y odnowiona. 11mo. Wszystkie sztuki na Facyacie
rźnięte, y kale których niedostaie, także y nowe pulpity dla Kapelle, według dyspozycyi X. Ka-
pelleMagistra maią bydz zrobione. Na koniec cokolwiek tylko do Całosci, Żywnosci, dobrej
harmonij, mocy, y ozdoby tych Organ należy wszystko to P. Wawrzyniec Zadorski sub onore
Tego kontraktu, et bona Conscientia zrobić się deklaruić. Wielmożny zaś Jmc X. Prokurator
naznaczył tey robocie y P. Zadorskemu mieszkanie na Dziekanij, gdzie P. Orgarmistrz, ma
przestrzegać wszelkiey szkody w Dachach, oknach, piecach, kominach y podłogach; także ma
mieć wszelkie staranie, aby od ognia szkody iakiey to mieszkanie nieodniosło. Po skończoney
zas tey reparacyi Organ, y po partykularney y grubey korekturze, ma bydz P. Zadorski y
z Czeladzią swoią kosztem kapitulnym do Domu odesłany. Co wszystko, dla lepszey mocy,
wagi, y wiary, ręką własną obiedwie strony podpisuią. Działo się w Kielcach d. 12. Novembris.
A(nn)o D(omi)ni 1734.

[podpis] Wawrzyniec Zadorski org Warszaw.

Ego Joseph Pękalski Vicarius Eccl(esi)ae Collegiatae Kielcen(sis) et Capellae Magister
testor żem wziął de manibus Perillis Rndi Dni Sebastiani Hińcza Canonici et Procuratoris
Kielcen(sis) Czerwonych Złotyeh 3. dico trzy na różne potrzeby P. Orgarmistrza, iako to na
sprowadzenie Jego z Warszawy, na wikt Jemu w drodze, na podwodę do Warszawy po Ma-
teryaly do Organ, y po Czeladnika y na inne drobiazgi, ktore trzy Czerwone złote fideliter
expendi, według daney Wielm. Jmci X. Prokuratorowi Kalkulacyi.

Idem qui supra.

BIBLIOGRAFIA

- Bebak, Marek. „*Missa in defectu unius contraaltus* oraz *Sint lumbi vestri praecincti* Bartłomieja Pękiela. Charakterystyka i opracowanie wydania źródłowo-krytycznego nowo odnalezionych przekazów utworów ze zbiorów Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej”. Kraków 2019, online: <https://jagiellonian.academia.edu/MarekBebak>, dostęp 23 VI 2024.
- Bebak, Marek. „Pękiel według Pękalskiego. Nieznany przekaz *Missa in defectu unius contraaltus* Bartłomieja Pękiela ze zbiorów Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej”. *Muzyka* 63, nr 3 (2018): 111–115. doi.10.36744/m.516
- Bebak, Marek. „Przekazy dzieł Franciszka Liliusa odnalezione w zbiorach polskich i obcych”. *Muzyka* 62, nr 2 (2017): 21–34.
- Bieńkowska, Irena. „Śpiewacy Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) w drugiej i trzeciej dekadzie XVIII wieku”. *Polski Rocznik Muzykologiczny* 13 (2015): 125–138.
- Brudzisz, Marian. „Źródła do dziejów Instytutu Księży Komunistów w Polsce znajdujące się w Archiwum Parafialnym w Węgrowie”. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 21 (1970): 211–228.
- Chybiński, Adolf. *Nowe materjały do dziejów królewskiej kapeli rorantystów w Kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu*. Lwów: [b.wyd.], 1925.
- Chybiński, Adolf. „O kulcie Palestriny w dawnym Krakowie”. *Przegląd Muzyczny* 1, nr 23 (1925): 3–5, nr 24 (1925): 1–4.
- Chybiński, Adolf. *Słownik muzyków dawnej Polski do 1800*. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1949.
- Czajkowski, Stanisław. „Osiemnastowieczne adaptacje wawelskie hymnów Tomása Luisa de Victorii”. W: *Mistrzowie muzyki późnego renesansu. Dokonania i tradycje. Referaty wygłoszone na Ogólnopolskiej Konferencji Muzykologicznej 21–23 października 1994. Toruń, 76–89*. Warszawa: Związek Kompozytorów Polskich. Sekcja Muzykologów, 1994.
- Czajkowski, Stanisław. „Zbiór anonimowych hymnów wielogłosowych z rękopisu proveniencji wawelskiej (XVII–XVIII w.)”. *Muzyka* 35, nr 4 (1990): 17–40.
- Flaga, Jerzy. „Formacja kandydatów do zakonów w XVII i XVIII wieku”. *Roczniki Humanistyczne* 38, zesz. 2 (1990): 79–117.
- Górczyk, Wojciech Jerzy. „Szkolnictwo bartolomitów na ziemiach polskich na przykładzie seminariów w Węgrowie, Kielcach i Sandomierzu. Zarys problematyki”. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 115 (2021): 93–107. doi.10.31743/ambk.12390
- Jasiński, Tomasz. „Anonimowy dodatek «Domina nostra» do motetu «Sub tuum praesidium» Bartłomieja Pękiela – kompilacja i kontrafaktura. Z osobliwości staropolskich praktyk kompozytorskich”. *Muzyka* 46, nr 2 (2001): 29–40.
- Jochymczyk, Maciej. „Mielczewski czy Leszczyński, czyli kto skomponował *Missa cum Credo per octavas*”. *Muzyka* 69, nr 1 (2024): 3–20.
- Katalog duchowieństwa diecezjalnego zestawiony na podstawie krakowskich ksiąg święceń (1646–1789)*. Opr. Jan Szczepaniak. T. 1–4. Kraków: Wydawnictwo UNUM, 2008.
- Małecki, Henryk. *Dwustulecie Kościoła Warszawskiego w zarysie*. „Warszawskie Studia Teologiczne” 11 (1998): 11–50.
- Mądry, Alina. *Barok, część 2: 1697–1795. Muzyka religijna i jej barokowy modus operandi*. Warszawa: Sutkowski Edition Warsaw, 2013 (= Historia Muzyki Polskiej 3/2).
- Oborny, Aneta. *Życie muzyczne Kielc w latach 1815–1914*. Kielce: Jedność, 2006.

- Olejarczyk, Michał. „Analiza muzykologiczno-historyczna XVIII-wiecznych partytur chóralnych i orkiestrowych znalezionych w Bazylice katedralnej w Kielcach”. W: *850 lat Katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kielcach*, red. Beata Wojciechowska, Tomasz Gocel, Sylwia Konarska-Zimnicka, 145–164. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2021.
- Pielech, Marta. „Do repertuaru kapel wawelskich. Starodruki muzyczne zachowane w archiwum katedry wawelskiej”. *Muzyka* 46, nr 2 (2001): 59–91.
- Przybylski, Tadeusz. „Muzyka w katedrze wawelskiej w XVIII i XIX wieku”. *Zeszyty Naukowe. Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku* 23 (1984): 177–195.
- Rosiński, Piotr. *Zabytkowe organy w województwie kieleckim*. Warszawa–Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1992.
- Szweykowski, Zygmunt M. „Pękalski, Józef Tadeusz Benedykt”. W: *Grove Music Online*. <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.21206>, dostęp 23 VI 2024.
- Walter-Mazur, Magdalena. „Brakujące głosy czterech kompozycji wokalnych Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego i trzech jemu przypisywanych odnalezione w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu”. *Muzyka* 68, nr 3 (2023): 23–49.
- Zdanowski, Józef. *Seminarjum duchowne w Kielcach. Szkic historyczny w dwóchsetną rocznicę założenia*. Kielce: Nakładem Seminarjum Duchownego, 1927.

JÓZEF TADEUSZ BENEDYKT PEKALSKI AND HIS LINKS TO THE INSTITUTUM
CLERICORUM SÆCULARIUM IN COMMUNI VIVENTIUM (THE APOSTOLIC UNION OF
SECULAR PRIESTS), KIELCE COLLEGIATE CHURCH ENSEMBLE AND THE RORANTISTS’
CHAPEL AT KRAKÓW CATHEDRAL

This article presents facts and hypotheses concerning the life and work of Józef Tadeusz Benedykt Pękalski, distinguished praepositus and scribe of the Capella Rorantistarum at Wawel Cathedral in Kraków. The sources for a partial reconstruction of his biography consist of archive documents and early prints from the Archives and Library of Kraków Cathedral Chapter, Archives of the Metropolitan Curia in Kraków, Archdiocesan Archives of Warsaw, Diocesan Archives in Kielce and State Archives in Kielce. These sources show that he was a member of the Apostolic Union of Secular Priests (known in Poland as the Bartholomites, *bartoszkowie* or Communist Priests). In 1726–27 he studied at St John the Baptist Roman Catholic Seminary in Warsaw, and he later resided in Kielce, where he was ordained as a priest and fulfilled various pastoral and administrative functions, as well as leading the newly founded ensemble of voices and instruments at Kielce Collegiate Church. In 1739 he moved to Kraków, where until 1753 or later he was praepositus of the Rorantists’ chapel and penitentiary of Wawel Cathedral. He compiled many music manuscripts in that latter period, frequently introducing modifications in the works he copied.

Translated by Tomasz Zymer

Dr Marek Bebak ukończył studia muzykologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz podyplomowe studia z archiwistyki i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Obecnie pracuje jako adiunkt w Instytucie Muzykologii UJ. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół muzyki religijnej XVII i XVIII w., kultury muzycznej dawnego Krakowa oraz muzyki w kręgu karmelitów w Polsce i Europie. Jest autorem monografii *Franciszek Lilius. Życie i twórczość na tle epoki* (Kraków 2018), a także edycji wszystkich kompozycji tego twórcy (w serii *Sub Sole Sarmatiae* 27, 28; Kraków 2016).
marek.bebak@uj.edu.pl
